

ПРЕПОРУКЕ СА СКУПА

1. За израду и развијање националних образовних програма:

- 1.1. **Свеобухватна анализа постојећих националних образовних програма са педагошког аспекта.** Анализу би иницирало Министарство просвете у сарадњи са стручном јавношћу. Свеобухватност би подразумевала фокусирање на различите елементе програма – васпитне, образовне, компетенцијске – као и на њихову унутрашњу усклађеност, од концепције преко операционализације до вредновања.
- 1.2. **Реконцептуализација националних програма и докумената у којој ће учествовати педагози.** За то је потребно и јачати проактивну позицију педагога. При томе, део одговорности лежи у рукама самих педагога, који могу писати предлоге и нацрте докумената, слати их на увид, јављати се и без позива, тражећи своје место. Други део одговорности лежи у развијању системске подршке за такву акцију, пре свега кроз јачање мреже сарадње између стручних сарадника, студената педагогије, образовних установа и педагога запослених у науци – у чему важну улогу могу имати Педагошко друштво Србије и Одељење за педагогију и андрагогију. Неопходно је и захтевати транспарентност и информисање стручне јавности од стране надлежних установа о фазама и плановима рада на образовним програмима.
- 1.3. **Акциони план за израду и праћење образовних програма.** Важно је да надлежне институције, пре свега ЗУОВ уз подршку Националног просветног савета и Министарства просвете, креирају акционе планове у којима би од најранијих фаза били укључени педагози, са партиципацијом која је реална и суштинска, а не тек у фази операционализације, када су основна вредносна одређења већ дата. Важно је да педагози као стручњаци за образовање траже и користе прилике да учествују у тим раним, концептуалним фазама израде програма.
- 1.4. **Унапређивање иницијалног образовања педагога.** У оквиру акредитованог студијског програма развијати нове облике евалуације. У евалуацију би били укључени актуелни студенти, свршени студенти, наставници и сарадници са Одељења, студенти и наставници са других факултета који образују педагоге и други релевантни актери. Замишљено је да се евалуација спроводи кроз различите партиципативне формате како би се чуо глас свих о томе шта у образовању педагога треба јачати, а шта мењати.

- 1.5. **Евалуација је саставни део образовног програма као документа.** Евалуација се односи праћење целокупног остваривања програма и увида у његове вредности и ограничења, а не само на процену ученичких постигнућа.
- 1.6. **Доступност националног образовног програма као документа.** Уочава се ограничење да се образовни програми парцијализују на поједине наставне предмете, а да је програм у целини – са полазиштима и циљевима – тешко доступан. Самим тим, занемарује се сврха програма као концепцијског оквира и своди се на наставни план.

2. За образовне програме у образовним и другим установама:

- 2.1. **Повезивање међу практичарима.** Педагошко Друштво Србије позива се на грађење мреже, покретање иницијативе и конкретне акције којима би се педагози оснажили да заједно раде и уче једни од других конкретно у пољу креирања и развијања посебних програма.
- 2.2. **Повезивање међу наукама.** Одељење за педагогију и андрагогију позива се на развијање пројеката и заједничко деловање у пракси најпре са другим Одељењима и факултетима који школују стручне сараднике, али и васпитачки и наставнички кадар, а ка грађењу заједничког разумевања важности и принципа креирања посебних програма.
- 2.3. **Повезивање науке и праксе.** Одељење за педагогију и андрагогију и Педагошко Друштво Србије позивају се на продубљивање сарадње, ка заједничким акцијама, истраживањима, али и ка заједничком раду на унапређивању иницијалног образовања педагога.

3. За пројекте као подршку развијању образовних програма:

- 3.1. **Развијање мреже размене у креирању пројеката као подршке образовним програмима.** Позива се Педагошко Друштво Србије да отвара простор за заједничко учење у којем би педагози анализирали како пројектна искуства доприносе развијању образовног програма, укључујући тешкоће, дилеме и услове у којима промена настаје.
- 3.2. **Истраживачко-развојни пројекти у сарадњи високошколских установа и струковних удружења.** Препознаје се значај отварања прилика за истраживање праксе, сарадњу и заједничко развијање образовних програма. Посебно су значајни пројекти у којима практичари учествују у дефинисању проблема и развијању, испробавању и преиспитивању решења, а не само у примени унапред обликованих модела.
- 3.3. **Промена приступа реализацији пројеката.** Нарочито се скреће пажња образовним установама и њиховим руководствома пројектима не приступају као додатним обавезама појединаца или активностима паралелним са редовним програмом, већ као могућем поводом за преиспитивање и унапређивање праксе и програма. За то је потребно обезбедити време за заједничко планирање, учење

и рефлексију, и професионалну аутономију практичара да пројектна искуства преиспитују и користе за даље развијање праксе и програма у односу на потребе своје установе, а не само према унапред дефинисаној пројектној агенди.

3.4. Редифинисање критеријума за избор и финансирање пројеката.

Доносиоцима образовних политика, институцијама система и организацијама које финансирају и покрећу пројекте скреће се пажња на нужду да критеријуми буду праведни и усмерени на унапређивање образовних програма и праксе. Кад год је могуће, позивима треба да претходи процена потреба праксе, како пројекти не би представљали додатно оптерећење, већ одговор на стварне потребе образовних установа и практичара (уз напомену да пројекти могу бити иницијатори промене, али не и замена за системску подршку). Квалитет пројеката не треба процењивати првенствено бројем активности, учесника или продуката, већ према томе да ли доприносе променама у пракси и развијању образовног програма и стварају услове да се те промене устале.

4. За стручно усавршавање у функцији развијања образовних програма:

4.1. Релевантност понуде програма стручног усавршавања. Посебан значај има развијање мањих, пригодних институционалних програма, који се заснивају на истраживањима праксе, а истовремено су утемељени у вредносним и теоријским полазиштима националног програма.

4.2. Одговорност педагога у избору програма стручног усавршавања. Уважавајући партиципацију свих учесника, педагог се посебно усмерава на критеријуме релевантности стручног усавршавања као подршке критичком преиспитивању и развијању програма и промене у пракси.

4.3. Јачање облика стручног усавршавања које се одвија у установи. Правилник о стручном усавршавању предвиђа различите облике стручног усавршавања који се могу реализовати у самим установама. Ове могућности представљају значајан потенцијал који би требало у већој мери препознати и користити у пракси. Тиме се превазилази једнократни модел обука, креираних „од споља“, а ка континуираном, рефлексивном учењу у заједници.

4.4. Стручно усавршавање се темељи на вредностима. Важно је да се програми стручног усавршавања, поред јачања издвојених компетенција, баве темељним вредностима на којима се заснива образовање. Тиме стручно усавршавање остварује своју сврху у подршци развијању образовних програма.

4.5. Повећање броја педагога у образовним установама. Превасходно као стручњака за образовање, одговорног за развијање редовних образовних програма, као и за израду различитих програма у образовним установама, за креирање и реализацију пројеката у образовању и за квалитет стручног усавршавања, те тиме за јачање васпитно-образовне функције образовних установа у заједници и истицање значаја образовања у свеукупном друштвеном напретку.